

Plv. hoge commissaris (Gieben) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 21 sept. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker, Schokking persoonlijk.

Vanmiddag ben ik ontvangen door Rum, die begon met mij mededeling te doen van hetgeen ik U seinde in mijn 527. Sprekende over de Unieconferentie, zeide Rum, dat deze in het Kabinet nog geen punt van gedetailleerde bespreking had kunnen uitmaken. Men was van mening, dat de NG-conferentie medio October diende aan te vangen en circa 3 weken later, dus in de eerste week van November, de Unieconferentie zou kunnen beginnen. Ik vertelde Rum dat de aanvangsdatum in een der eerste dagen van November U goed zou schikken, gezien de deelneming van Stikker aan de Conseil de l'Europe. Rum ging accoord dat de agendapunten 14 dagen voor de aanvang van de conferentie aan het Uniesecretariaat bekend zou worden gesteld, alsmede dat eveneens omstreeks 14 dagen voor de aanvang de werkcommissie haar besprekingen in Nederland zou aanvangen. Hij zegde mij toe zo spoedig mogelijk aan het Kabinet de definitieve bepaling van de aanvangsdatum te zullen vragen en mij die onverwijld te zullen mededelen.

Vervolgens besprak ik met Rum de Ambon-zaak, aansluitende op Uw gesprek met hem. Rum deelde mij mede vastbesloten te zijn alles in het werk te stellen om een vreedzame oplossing te bereiken. Hoewel naar zijn indruk hij bij dat streven over het algemeen wel instemming bij het Kabinet vond, moest hij toch, behalve met de militairen, ook in het Kabinet rekening houden met de stroming, die geneigd is om een concessie te doen aan een belangrijk deel der publieke opinie, volgens hetwelk alleen een militaire actie als bewijs van kracht van het Kabinet kon worden opgevat. Rum zeide, in dit verband refererend aan zijn gesprek met de Koningin, zelf zeer wel in te zien dat de RI aan haar internationale reputatie verplicht was tot geweld slechts dan over te gaan indien ook werkelijk alle middelen voor een vreedzame oplossing waren uitgeput. Op mijn vraag, of onder alle middelen ook een beroep op de UNCI gerekend mocht worden, zei Rum, dat naar zijn inzicht zulks inderdaad het geval was, doch dat tot dusverre het Kabinet zich daarover nog geen standpunt had vermogen te vormen.

Aansluitend op de door mij gestelde, ook aan Nederlandse zijde bestaande hoofdzaak van tijdige schematische afvoer van de KL, vroeg Rum, of in geval Ambon zou open komen, de KL nog hulp zou kunnen en willen verlenen bij het maken van voorlopige huisvesting voor de terugkerende militairen. Ik heb aan Rum geantwoord, dat Nederland er bezwaar tegen zou hebben in Ambon een onder Nederlandse verantwoordelijkheid berustend doorgangskamp voor militairen te houden, doch dat Nederland zeer zeker bereid was de hier nog aanwezige KL te doen helpen bij het oprichten van noodbehuizing voor als burger naar Ambon terugkerende militairen. Ik had dit punt tevoren reeds met Fockema besproken en teken nog aan, dat naar het oordeel van de generaals, voor een dergelijke hulpverlening zeker niet tevergeefs een beroep op de KL zal worden gedaan, ook al zou zulks voor - uiteraard slechts weinige - betrokkenen uitstel van thuisvaren betekenen. Rum was met mij eens, dat onder de huidige omstandigheden over afvoer van Ambonese militairen en hun gezinnen naar Ambon, zolang het Ambongeschil zelf niet tot oplossing was gebracht, niet viel te denken. Mede bedenkend, dat volgens zeer betrouwbare berichten vandaag twee schepen elk met een bataljon APRI van Makassar naar Namlea op Buru vertrekken, kom ik na het gesprek met Rum tot de conclusie, dat de dreiging van een spoedige militaire actie nog zeer wezenlijk is en in het Kabinet het voor en tegen in labiel evenwicht zijn ook al zijn invloedrijke figuren in het Kabinet zich van de bezwaren ener actie ten volle bewust. Dat laatste doet voor ons terughoudendheid thans gewenst zijn. Directe pressie onzerzijds kan averechts werken en het initiatief van de UNCI bemoeilijken. Morgen zal ik met de hopelijk terugkerende UNCI aanstonds contact opnemen.